

ካብ ምሁር መሃይም፡ ካብ ተጋዳሪ ድሑር ምዃን ይሰውረና፡-

ምሁር ዝብል ኣምር ከም ኣምር ብህዝብታት ኤርትራ ዝወሃቦ ናይ ክብሪ ሚዛን ዝለዓለዎ። ኣብ ክልኦት ህዝብታት'ውን ተመሳሳሊ ቦታዮ ዘለዎ። ህዝብታት ኤርትራ ንትምህርቲ ዘለዎም ኣወንታዊ ባህግን ንምሁር ዝህብዎ ናይ ክብሪ ሚዛንን ከኣ፡ ካብ ሰናይ ድሌት ዝብገስ ኣድናቕትን ክብርን ዘይኮነስ፡ ትምህርትን ምሁርን መፍትሒ ጸገም ዝኸውን ኣሳባት ዘመንጩ። ኣደሸቲ ነገራት ንምምሃዝ ዘኸኸል መሳርሒዮ ካብ ዝብል ቅኑዕ ርድኢት ዝብገሱዮ። ሰብ ክመሃር ከመራመር ኣለዎ፡ ምሁር ድማ ዝግበኦ ምሁራዊ ሞያዊ ክብሪ ክረክብ ኣለዎ ክበሃል እንከሎ፡ እቲ ፊደል ዝቕጸረ (ምሁር) ካብ'ቲ ዘይተማህረ ሰብ ናይ ተፈጥሮ ፍልልይ ስለ ዘለዎ ኣይኮነን።

እንታይ ደኣ፡ ምሁር ስለዘንብብ ዝመራመር ኣብ ነገራት ዘለዎ ርድኢት ወይ ናይ ምሕሳብ ተኸኸሎ፡ ካብ'ቲ ፊደል ዘይቆጸረ (ብተለምዶ መሃይም ተባሂሉ ዝግለጽ) ዝሰፍሐ፣ ዝዓምቕ፣ ዝበሰለ፣ ናብ ኣቅን ስነ-ፍልጠትን ዝቐረበዮ ካብ ዝብል ኩርናዕ ዝነቅልዮ። ቀዳሞት ወለድና ኣብ መንጎ ፊደል ዝቕጸረን ዘይቆጸረን ወይ ኣብ መንጎ ዝተማህረን ዘይተማህረን ዘሎ ናይ ኣተሓሳስባ ፍልልይ " ዘይተማህረ ኣየድሕን ዘይተወቕረ ኣየጥሕን" ክብሉ ብምስላ ገሊጸሞዮም።

ኣብ መንጎ ምሁርን ዘይምህሩን ዘሎ ፍልልይ ግን ብልክዑ ክተሓዝ ኣለዎ። ካብ'ቲ ጭቡጥ ኣቂ ሚዛኑ ዝወረደ ዝተዛበዐ፡ ነቲ ኣደ ምንም ኣልፍጦ ዘይብሉ ባዶ፡ ነቲ ካልእ ከኣ ዝኾነ ጉድለት ዘይብሉ ብሱል ዝብል ግጉይ ኣረዳድኣ ከይህሉ ምጥንቃቕ ኣድላዪዮ። ምክንያቱ ፊደል ዘይቆጸረ ወይ ብተለምዶ መሃይም ተባሂሉ ዝግለጽ ሰብ ዝጠቕሞ ዝጎድኣን ኣይፈልጥን ኣይሓስብን ቅኑዕ ልቦና የብሉን ማለት ኣይኮነን። ከመይ የፍራ እንታይ የፍሪ፣ ከመይ ይሸይጥ-ይሸምት፣ከመይ ይመሓደር-ይነባበር፣ ከመይ ይዳገን ይዳገን ብደረጃኡ ናቲ ዝኾነ ፍልጠትን ብቕዓትን ኣለዎዮ።

ዘይተማህረ ፊደል ዘይቆጸረ ውልቀ ሰብ ኮነ ሕብረተ-ሰብ፡ ሰብ ብምዃኑ ጥራሕ ህይወቱ ክመርሓሉ ዝኸኸል ብተፈጥሮ ዝተዓደሎ ፍልጠት ኣለዎ። ካብ ዕለታዊ ምንቅስቃሱ ዝረኸቦ ፍልጠት ኣለዎ። ካብ ህጻንነት ክሳብ ሽምግለና ኣብ ዘሎ ጸጋ ዕድመ ዝረኸቦ ኣገዳሲ ተመክሮ ኣለዎ። ከም ሰብን ከም ሕብረተ-ሰብን እቲ ኣደ ካብ'ቲ ካልእ ዝረኸቦ ትምህርቲ ኣለዎ ...ወዘተ።

በዚ ዝተገልጸ ረጃቢታት ኣቢሉ ከኣ ንልግሲ ተፈጥሮ ናብ ጠቕሙ ንምቕያር እናተቐለሰ ህይወቱ ይመርሕ። ይወልድ ይዝምድ። ደቁ ተኸናኺኑ የዕቢ ናብ ቁም-ነገር የብጽሕ። ኣፍራይነቱ፡ ኣጠቓቕማኡን ደረጃ መነባብሮኡን ንምምሕያሽ ወትሩ ይጽዕር። ታሪኽ ይሰርሕ፡ ታሪኽ የውርስ። ከም ሕብረተ-ሰብ ከኣ ኣወንታዊ ክብሩን ባህሉን ዓቂቡ ብምትኸኻእ ይቕጽል።

ቀዳሞት ወለድና ከይተማህሩ ምሁራት ኣቢሉ ዘግልጸም ኣብ በበይኑ ከባቢታትን ማሕበራዊ ውዳቤታት ካብ'ዚ ዘመናዊ ሕግታትን መምርሒታትን ዝበሃል ዘሎ ዝበልጽ እንተዘይኮይኑ ዘይንእስ፡ ዝመሓደርሉ ዝዳነይሉ ዝተጸሕፈን ዘይተጸሕፈን ገዛኢ ባህላዊ ሕግታት ዝነበሮም ለባማትዮም ነይሮም። ቅንዕና ዝማእከሉ ብዘይ ኣድልዎ ብሓባር ብፍትሒ ናይ ምምሕዳርን ምንብባርን ልቦና ቀዳሞት ወለድና፡ ዋላ ከይሰርሕ ብወግዒ ዘይኮነ ብሰላሕታ ንምህሳሱ ይስራሕ እንተሃለወ፡ ኣሰሩ ግን መሊኡ ዝጠፍኦ ኣይኮነን ህልዊዮ። ንኣብነት ባህላዊ ሕገ እንዳባ፡ ሃይማኖትን ሃይማኖታዊ ስርዓቱን። ካብ ቅኑዕ ልቦና ዝብገስ ባህላዊ ሕግታትን ሃይማኖታዊ ስነ-ስርዓትን ንበይኑ ንኣድላይነት ትምህርትን ምርምርን ስለ ዘይምልስ ግን፡ ወትሩ ንትምህርትን ምሁርን ዝለዓለ ቦታ ክወሃቦ ይረኣ።

አድላይነት ትምህርቱ ምርምርን ምሁራዊ ዓቕምን አብ ርእሲ'ቱ ሰብ ብምዃን ብተፈጥሮ ዝተዋህበ ናይ ምሕሳብ ተኸእሎ፣ ካብ ዕለታዊ ንጥፊታት፡ ሓደ ሰብ ካብ'ቲ ካልእ ዝርከብ ፍልጠት፡ ብውጥን ዝምራሕ ተወሳኺ ናይ አእምሮ ሃብቲ ዘጎናጽፍ ጸጋዩ። ካብ ግምታዊ አፍራይነትን ምሕደራን ናብ ዝተጨበጠ ሓቂ ዝቐረበ ውጽኢት ምርምራዊ መጽናዕቲ ስለዝኾነ፡ ዝያዳ መታን ክሰርሕ ንምሁር ክፍሊ ምትብባዕ ክብሪ ሚዛን ክወሃቦ አብ ቦትኡዩ።

ይኹን ግን ሕብረተ-ሰብ ንትምህርትን ምሁራትን ክብሪ ሚዛን ክህብ፡ ከተባብዕ እንከሎ፡ ብውጽኢቱ አወንታዊ ሞሳ ክረክብ እናተጸበዩ ምዃኑ ምርዳእ አገዳሲዩ። ሓደ ሰብ ካብ ቀዳማይ ክሳብ ዝለዓለ ናይ ደረጃ ሊቅነት ይብጸሕ ብውሕዱ እንጀራ እንተዘዩምጸኡ፣ ፈውሲ እንተዘይምሂዙ፣ ደሞክራሲን ደሞክራሲያዊ አተሓሳስባን ንምጥያስን ንምስፋሕ ዝሕግዝ ናይ ሓሳብ አበርክቶ ዘይገብር እንተደኣ ኮይኑ፣ አብ ልዕኡላውነት ህዝብን ልዕና ግዝኣት ሕግን ዘይእምን ዘዮኸብርን እንተደኣ ኮይኑ፣ ብአንጻሩ ምሁራዊ ሓላፍነቱ ዘንጊዑ፡ በይናዊ ውልቀ ክብረ ዝናኡ ዘገድሶ ፈታዊ ነብሱ፡ መሲሉ ሓዳሪ፡ ብጉልባብ ስውኣትን ልኡላውነትን አገልጋሊ ውልቀ ሰብን ስማዊ መንግስታዊ ጉጅለን እንተኾይኑ ግን፡ አማን ብአማን ንዕኡ ዝምጥን መልሲ " ምሁር ማሃይም" ዝብልዩ።

መሰረታዊ ተልእኾ ምሁር ኣብ'ቲ ቀንዲ ዝተዋፈረሉ ዓውደ ስራሕ ውጽኢታዊ ምዃን ኮይኑ፡ ብተወሳኺ ግን ዝተወልደሉ ዝተማህረሉን ዝኸበረሉን ሕብረተ-ሰብ ካብ መቐሕ ድሕረት ሓራ ክወጽእ ምግባር፣ ካብ ያታዊ አገባብ ማእቶት ናብ ብውጥን ዝምራሕ ዘመናዊ አገባብ ማእቶት፣ ካብ ዘይደሞክራሲያውን ዘይሕጋውን ውልቀ ሰባዊ አገዛዝኡ፡ ናብ ደሞክራሲያውን ሕጋውን ምሕደራ ክሰጋገር፡ ረብሓን መሰልን ዝበዝሑ ህዝብታት ንምርግጋጽ ብእምነትን ብተግባርን ዝሰርሕ፡ ንመላኺ አገዛዝኡን አተሓሳስባን ብወግዒ ዝኹንን ደሞክራሲያዊ ምሁር ኮይኑ ምስ ዝርከብዩ። ብሓጺሩ አድላይነት ትምህርትን ምሁርን ኩለንተናዊ መነባበሮ ሕብረት ሰብ ምምሕያሽዩ። መሰል ዜጋታትን ማሕበራዊ ውዳቤታትን ብሕግን ብርትዕን ክዳነን ክሕሎን ምጥባቕዩ።

ኤርትራ ሃገርና ድማ ዋላ ትማሊ ካብ'ቲ ሓደ ናብቲ ካልእ ብሰንሰለታዊ ግዳማዊ ሓይሊ ዝተገዝአት፡ ህዝባ ድማ እምቢ ንመግዛእቲ ብዝብል አብ መሪር ነጻነታውን ሓርነታውን ቃልሲ ተጸሚዱ ዝጸንሑ፣ ሎሚ ድማ አብ ትሕቲ ፍጹም መላኺ ጉጅለ መሰሉ ተገፊፉ ብምህላው፡ ናይ ምምሃርን ምምርማርን ዕድል ከምቲ ክኾና ዝግባእ ዘይብሉ እንተኾነ፡ ብብደረጃኡ ብዙሓት ምሁራት ዘለውዎ ሃገርያ።

ብዝሒ ዘይኮነ ዓይነታዊ ምሁር ስለ ዝድለ፡ ካብኡ ናብኡ ድማ ልኡላውነት ህዝቢ ንምርግጋጽ ዝግበቐ ደሞክራሲያዊ አተሓሳስባ አብ ዝጠልብ አዝዩ ተኣፋፊ መድረኽ ብምህላውና ግን፡ ኤርትራውያን ምሁራት እንታይ ይሓስቡ እንታይ ይገብሩ አለው ዝብል ሕቶ ምልዓሉ አይተረፈን። ገለ አብ ምሁር ወይ ሊቅነት ዝምደቡ ወገናት፡ ተልእኾኦም ዘንጊያም ወይ ባህሪኦም አገዲድዎም ውጽዓት ንዘልዕልዎ ሕቶ መሰል ሕቶ ደሞክራሲ ዘቆናጽቡ ብትሕቲ ሃገርነት ዝኸሱ፡ ንፍጹም መላኺ ስማዊ መንግስታዊ ጉጅለ ዝውድሱ ዘቀናጅው ናይ ጥፍኣት አሳሰይቲ ኮይኖም ክዋስኡ ንዕዘብጥ ንግረም። ለካ ቀዳሞት ወለድና ከምዚ ዝብለ ውዳኛ አረአእያ ምስ ኣጋጠሞምዮም "ካብ በዓል ድግሪ በዓል ድጉሪ" ዝበሉ ክንብል ንግደድ።

ካብ ኤርትራዊ ምሁር ዝግበር ትጽቢት፡ ንህዝብታት ኤርትራ ካብ ዝሓልፍዎ ዘለው ዝሓመቐ መነባበሮ አውጺእካ፡ ናብ ዝምዕበለን ዝተመሓየሸን ህይወት ክሰጋገሩ ምግባርዩ ክበሃል እንከሎ፡ መንዩ እቲ ምሁር? ርእሰ ነጻነት ዘለዎ ድዩ ዘይብሉ? ምስ ፖለቲካዊ ደሞክራሲ ዝተሓሳሰረ፡ ህዝባዊ አረአእያ ዘለዎ ደሞክራሲያዊ ድዩ ወይስ ሓፊሻዊ አብ ትሕቲ ምሁር ዝብል አምር ዘጽለለ? ብአንክሮ ክምዘን ደሞክራሲያዊ ምሁርን ሃገራዊ ምሁርን ፈሊኻ ክቐመጥን ይግባእ።

ብዓይኒ ፖለቲካዊ ደሞክራሲ ዝጥለብ ወይ ዝሰፈር ምሁር፡ መጀመርያ ንገዛእ ርእሱ ካብ ድሕረትን ድሑር ሕብረተ-ሰብኣዊ ሕማማትን ሓራ ኮይኑ ክርከብ አለዎ። ማለት ካብ በለጻዊ አካይዳ ዝወጽእን ህዝባውን

ደሞክራሲያውን አተሓሳስባ ዝወነ ክኸውን ኣለዎ። ስለምንታይ ንገዛእ ርእሱ ካብ ባርነታዊ አተሓሳስባ መቐሕ ዘይወጽእ ምሁር ህዝቢ ካብ ሓቀኛ ምሁር ዝጽበዮ ሕቶ ክምልስ ኣይክእልን።

ሎሚ ኤርትራውያን ከም ህዝቢ ንርከበሉ ዘለና መድረኽ ተሃዋሲ ወይ ኣሻቃሊዮ ኢልካ ጥራሕ ትሓልፎ ኣይኮነን። ከም ጥሙር ህዝብን ልኡላዊ መሬትን መንነትና ዓቂብና ንቕጽልዶ ኣይንቕጽል ኣብ ገምገም ገደል ኢና ንርከብ ዘለና። ከምኡ ዝገበረ ጸረ-ህዝቢ ስማዊ መንግስታዊ ጉጅለ ህግደፍዮ። ነዚ ሓቂዚ ካብ'ቲ ፊደል ዘይቆጸረ (ብተለምዶ መሃይም) እቲ ምሁር ኣካል ኣቐዲሙ ብገምጋም ክፈልጦ፡ ከቃልዮ፡ ቅድሚት ተሰሊፉ ክቃለሶዮ ትጽቢት ዝግበር። ከምኡ ዝገብሩ ኣብነታውያን ሓላፍነታውያን ምሁራት'ውን ኣለው።

ብኣንጻሩ፡ 28 ዓመት ውሒድዎም ኤርትራ ሓዳስ ሃገር'ያ። መንግስቲ ኤርትራ ልምዲ ዘይብሉ ሓድሽ መንግስቲ'ዮ። ባዶ ካዝና ዝተረከበ መንግስቲ'ዮ። ብምክንያት ፖለቲካዊ ብቕዓቲን ህዝባዊ ሓልዮቲን ብዙሓት ጸላእትን ተጻባእትን ዘለውዎ ደሞክራሲያዊ መንግስቲ'ዮ። ስለዚ ዝበለና ንስማዕ። ዝኣዘዘና ኣሜን ኢልና ንቀበል። ኣይንግንቅፎ። ሓሲሙና ጠሚና ጸሚእና ኣይንበል። መንግስትና ንዝሃበና መሰል ደሞክራሲ ነመስግን ንሓሉ። መንግስትና ንዘቕርቦ ሃገራዊ ጸውዒት ተቐቢልና ልኡላውነትና ካብ ተጻባእትን ጸላእትን ንምክልኻል ንመስዋእቲ ንቀዳደም እናበሉ ከይተሰከፉ ዝሰብኩ፡ ብስመ ምሁራት ንምሁራዊ ክብሪ ዘዋርዱ ክንዕዘብ ጸኒሕና ኢና።

ሕጂ'ውን ኣብዚ ዝበዝሕ ህዝቢ ካብ ነጻ ተመክሮኡ ህግደፍ እንታይ ዓይነት ፖለቲካዊ ባህሪ'ዮ ዘለዎ? ደርባዊ ማሕበራዊ መሰረቲ ኣበይ'ዮ? ፈራሕ ጨካን ፋሽሽታዊ ተግባሩ ካበይ ይብገስ? ግቡእ ኣገንዘቦ ኣብ ዝሓዘሉን ምስ ኩሉ ጸረ-ህዝቢ ትካላቲ ንምውጋዱ ውዳቤታቲ ኣብ ዘሓይለሉ ዘሎ ወሳኒ ወቕቲ፡ ኣቐዲሞም ብገምጋም ክበጽሕዎ ዝግበኦም ነቲ ኣብ ባይታ ብዓይኖም ዝሪእዎ ዘለው ምንባብን ምቕባልን ኣብይዎም ብናይ ይበተኹ ዓጽሮሞታዊ ግብረ መልሲ፡ ትማሊ ሎሚ ጽባሕ ኩሉ ግዜ ምስ መንግስትና። "ንሕና ንሱ" ክብሉ ትሰምዑዎ ኣማን ብኣማን "ካብ ምሁር መሃይም" ይሰውራ ትብል።

ካልኣይ ክፋሉ ይቕጽል

ብሓልዮት ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓድነት ኤርትራ ዝፍኖ፡ ድምጺ ሰላምን ደሞክራሲን ኤርትራ፡ 15-04-2019